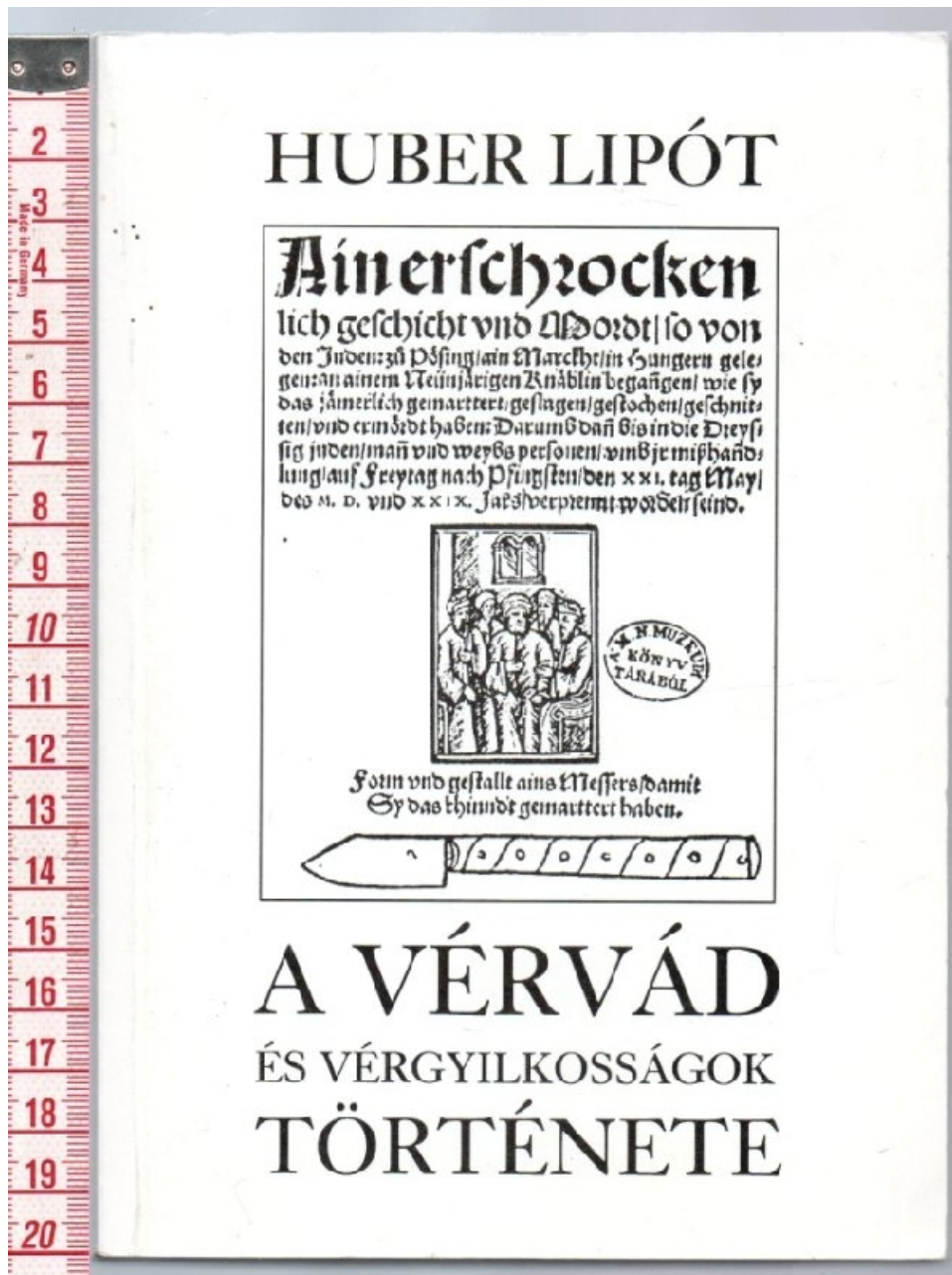

A VILÁGHÍRŰ TISZAEZSLÁRI GYILKOSSÁG ÉS BŰNPER

1882-1883

Huber Lipót: A vérvád és vérgyilkosságok története c. művéből

Más eseteket mellőzve lássuk most a damaszkuszi vérgyilkossági bűnpernek méltó párját, a 32

évvel ezelőtt lefolyt s világhírűvé vált tiszzaeszlárit, amelynek tárgyát egy 14 éves szegény református parasztleánynak, Solymossy Eszternek meggyilkolása képezte.

Idősebb olvasóink velünk együtt még visszaemlékeznek arra a lázas izgalomra, forrongásra és nagyfokú ingerültségre, amely a vizsgálat és per folyama alatt, nemcsak Tiszaeszlár vidékén, hanem az egész országban uralkodott s arra az élénk érdeklődésre, amellyel egész Európa kísértette az ügynek fejleményeit.

Lásd egyrészt: ONODY G. .. Tisza-Eszlár a múltban és jelenben ". Budapest. 1883. 209-264 old. - és ennek javított s bővített német fordítását: .. "Tisza-Eszlár in der Vergangenheit und Gegenwart". Autorisierte Übersetzung aus dem Ungarischen von Georg von MARCZIÁNYI. Budapest, 1883. 156-215. old. - ISTÓCZY Gy. " 12 Röpirat". Budapest. 1883. III. évf XI. füzet 1-15. old. - ZIMÁNDY I. "Hiteles zsidókáté. Ébresztő hangok. V. könyve". Budapest, 1884., ahol a 419-453. old. az első bírósági ítélet. 453-480. old. pedig özv. Solymossy Jánosné ügyvédjének, Szalay Károlynak a törvényszékhez benyújtott, de eredménytelen föllebbezése olvasható. - " Historisch-politische Blätter für das katholische Deutschland", München, 1883. évf. 11. köt 369-381. old. ("Die Bedeutung des Prozesses von Tisza-Eszlár "). - "La Civiltà Cattolica". Firenze 1883. évf. vol. IV. 217. s köv. 353. s köv. 484. s köv. 609. s köv. 730. s köv. old. - H DESPORTES " Le mystère du sang che: les Juifs de tous les temps ", Paris 1890. 212-243. old.-B, FREIMUT " Die jüdischen Blutmorde stb." Id. in. 51-53. old. - Alb. MONNIOT "Le crime rituel chet les Jiufs", Paris. 1914. 269-277. old. - másrészt: M. KAISERLING ..Die Blutbeschuldigung von Tisza-Eszlár", Budapest, 1882. - P. NATHAN "Der Procesz von Tisza-Eszlar". Berlin 1892. - Fr. FRANK "Der Ritualmord vor den Gerichtshofen der Wahrheit und der Gerechtigkeit". Zweite Auflage. Regensburg 1901. 246-252. old.

Az ifjabb nemzedék azonban aligha hallott e botrányba fűlt perről, amelyet bátran nevezhetünk Magyarország egyik legnagyobb szabású botrányperének a XIX. században, mert jöllehet minden a vádlottak bűnösségére vallott, mégis valamennyit fölmentették.

Feltűnő, sőt meglepő, hogy a hiperkriticizmusával minden boncolgató s a zsidó vérgyilkosságokat elvből tagadó Strack milyen könnyedén siklik át a legújabb kor e legevidensebb vérgyilkosságán. "Das Blut stb." id. m. 151. oldalán ugyanis teljesen mellőz minden kritikai észrevételt; óvatosan kitér minden elől s a legszárazabban csak regisztrálja a tiszzaeszlári esetet. Három szerzőre való rövidke utalással mindössze ennyit mond róla: "1882. Esther Solymosi. Vgl. einerseits Onody, Desportes 212-243.; andereseits: P. Nathan. Der Procesz von Tiszaesslár, Berlin) 1892. (416)". Pedig ennél az esetről is föl tétlenül azt várja olvasóitól, hogy teljesen kizártnak tartsák a vérgyilkosság fennforgását. Kétségkívül a legkényelmesebb eljárások egyike!

E bűntény és bűnper főbb részleteit a tanúkihallgatások, bizonyítékok s vallomások alapján a következőkben ismertetjük.

Tiszaeszláron, a túlnyomólag reformátusok lakta Szabolcs megye e kis községében 1882. április 1-jén, szombati napon, három nappal a zsidó húsvét ünnepe előtt, déli 1 óra körül végzett áldozatával a babonás fanatizmus. Az időpont tehát a legjobban volt megválasztva. Köztudomású ugyanis, hogy ilyenkor a falvak üresek, elhagyatottak, mintegy kihaltak, mert a

falú népének legnagyobb része mezei munkán, messze künn el van foglalva.

E napon a tiszzaeszlári Újfaluban lakó Huri Andrásné a nála szolgálatban álló 14 éves Solymossy Esztert elküldte a község másik részét képező Ófaluba, a keresztény Kohlmayer József boltjába festékért és koromért, a lakóháznak a közelgő húsvéti ünnepek alkalmából leendő kifestésére. Eszter, miután még két szomszédasszonytól is megbízást kapott ugyanama kereskedésben egyes bolti cikkek bevásárlására, hazuról elment s délelőtt 11 óra tájban megérkezett az Ófaluba, hol a bolt felé haladtában találkozott nővérével, Zsófiával, aki éppen akkor gazdájával, Rosenberg Hermannal bort vitt Taub Emmanuel móhel (körülmetélő) lakására s akinek kérdésére akkor csak annyit mondott, hogy a boltba megy. De találkozott ez útjában még Jakab Jánossal, Szabó Juliannával és Tanyi Gáborral is.

Miután Kohlmayer kereskedésében vörös és kék festéket vásárolt, néhány percnyi időzés után eltávozott. Útközben Rozenberg Hermann lakása előtt haladván el, a ház kapujában nővérével, Zsófiával megint találkozott, beszédbe ereszkedett, majd annak kijelentésével, hogy sietnie kell, mert otthon várni fogják a festéket, nővérével elvált és sebes léptekkel folytatta útját hazafelé. Nővére az Ófalú végén levő Pap József-féle malmon túl követte tekintetével. Ugyanezen malom mellett elhaladni látta öreg Tanyi Gábor, majd Hajdú József, kissé tovább Tapasztó Miklós, ismét tovább Kaposi József. Tapasztó Miklós azt is látta, midőn a leány a zsinagóga előtti téren elvonuló töltésen vissza áthaladt, midőn az idő már déli 12 órához közelgetett.

A zsinagóga a felügyelő lakásával együtt az Ófalú és Újfalú közötti téres helyen fekszik, előtte a töltésről leforduló ösvény vezet el. Solymossy Esztert ezen az ösvényen, a zsinagóga közelében déltájban látták utoljára, azóta nyoma veszett.

Minthogy Eszter délutáni 2 óráig sem tért haza, Huri Andrásné jó cselédjének felkeresésére indult az Ófaluba. Itt Solymossy Zsófiától azt az értesítést nyerte, hogy Eszter volt a boltban és még déli 12 óra előtt hazafelé indult. Ezért Huri Andrásné visszatért lakására azon gondolatban, hogy Esztert talán már otthon fogja találni. Azonban a cselédet most sem találta otthon. Azért értesítette erről cselédje anyját, özvegy Solymossy Jánosnét, hogy nem tudja a leány késedelmezésének okát elképzelni.

Eszter anyja hallván leánya eltűnését, aggódva szintén keresésére indult, de bár az egész falut bejárta, nem akadt leánya nyomára.

Midőn leánya eredménytelen keresése után estefelé özv. Solymossy Gáborné társaságában sírva hazatért azon az ösvényen, amelyen Eszter utoljára haladt, a zsidó Scharf József zsinagógafelügyelő nejével, Müller Lénivel a zsinagóga közvetlen közelében levő lakásukról kijött eléje az útra és kétségbeesése felől tudakozódott. Midőn a kesergő asszony elmondotta, hogy leánykáját keresi, akit idáig láttak jönni, Scharf azzal vigasztalta:

"Sose búsuljon, megkerül az élve vagy halva: Nánáson is történt ily eltűnés, a zsidókra fogták, hogy megölték s később a leányt egy nádasban halva megtalálták".

Scharfék úgy látszik, már várták ezen ügyetlenül kieszt fogással a leányát kereső anyát, akinek aggodalmát s kínos sejtelmét Scharf kihívó és szívtelen cinizmusa borzasztó gyanúvá fokozta. S mivel a következő napon egyesek emlegették, hogy leányát a zsidók emésztették el, amely hír április 3-án már az egész falut bejárta, özv. Solymossyné április 4-én elment Vencsellőre a járási szolgabíróhoz, akinek leánya eltűnését bejelentve, gyanújának kifejezése mellett kérte, hogy a zsinagógát vizsgálja meg.

A szolgabíró azonban ez alkalommal a gyanút hihetetlennek találván, Solymossy Eszternek csupán országos köröztetése iránt intézkedett.

Midőn később Scharf József zsinagógafelügyelő hat éves fia, Samu a zsinagóga melletti libalegelőn játék közben keresztény gyermekpajtásai előtt kora naivságával kikottyantotta,

hogyan gyilkolták meg a sakter bácsik a keresztény leányt s idősebb testvérére, a 16 éves Móricra hivatkozott, hogy az a gyilkosságot a kulcslyukon nézte s ő is tőle hallotta, ez elbeszélés a faluban elterjedvén s nagy izgatottságot keltvén, özv. Solymossy Jánosnéban a gyanú újabb megerősítést nyert, amiért május 4-én ismét fölkereste a szolgabíró, előadván, hogy a zsidók elleni gyanúját most már egyes községi lakosok vallomásai is támogatják. A járási szolgabíró csak ezután intézkedett - tehát az eltűnés után csak hetek múlva -, hogy Eszter eltűnése ügyében a rendőri nyomozás megindíttassék. Tulajdonképpen ez képezte a vizsgálat első kiindulási pontját.

Tiszaeszlár községének előjárósága tehát végre május 6-án kihallgatott több tanút, kik előadták, amit az eltűnt Eszternek a zsinagógában történt meggyilkolására vonatkozólag hallottak.

Eközben a különös eltűnési eset az egész vidéket befutotta. Az eszlári zsidóság élve a gyanúperrel, jónak látta felülkerekedni: Solymossynét s a hírt terjesztő keresztény lakosokat vizsgálattal s rágalmozási perrel fenyegette. Ez azonban csak fenyegetés maradt; tanácsosnak látták a zsidók sem vizsgálatot, sem rágalmozási pert nem indítani. Tény azonban, hogy ha a faluba idegenek, többek közt egy ízben terepfelvevő katonatisztek jöttek, azonnal összerezzenetek, sugdostak, ijedten-sápadtan a községházához futottak, ahol élénk kíváncsisággal tudakozódtak az idegen urak érkezésének okai felől. E gyanús viselkedésüket községbeliek látván, a zsidók bűnössége felőli hitükben megerősültek, s lépéseiket mindinkább szemmel tartották. Az előnyomozás eredménye alapján végre elrendelték a törvényszéki vizsgálatot. A nyomozások foganatosításával a komoly és jellemes Bary József, törvényszéki jegyző, mint vizsgálóbíró lett megbízva. És valamint ő, úgy általában az egész nyíregyházi törvényszék, különösen annak derék elnöke, az ércjellemű és kitűnő jogász, Kornis Ferenc az egész per folyama alatt elfogulatlan, pártatlan és igazságos viseletüknek adták jeleit, dacára a zsidók cselszövényeinek s névtelen levelekben küldött fenyegetéseinek. Ezt a dicséretet, fájdalom, a nyíregyházi törvényszéken kívül álló felsőbb körökről s más magas állású hivatalos urakról nem lehet elmondani.

A vizsgálat folyamán a zsinagógafelügyelő 16 éves fia, Scharf Móric, a koronatanú kezdetben vonakodott beismerni öccse által a libalegelőn elbeszéltek valóságát. De nemsokára mégis részletes vallomást tett. Minthogy a tiszaezlári községháznál (börtön hiányában) a tanácsszobát és faskamrát a befogott gyanús zsidók elszállásolására vették igénybe, Móricot a járás derék csendbiztosa, ifj. Récsky András lakására, a szomszédos Nagyfaluba szállították éjjeli szállásra, ahová elment a törvényszéki bírósági írnok is.

Móric itt már az első éjjelen anélkül, hogy ellene a csendbiztos vagy bárki más is fenyegetést vagy más meg nem engedett eszközt csak legkevésbé is alkalmazott volna, csakis lelkiismereti furdalásaitól ösztönözten önként ajánlkozott, hogy vallani akar. Récsky András erről azonnal értesítette a vizsgálóbíró, Bary Józsefet, aki nyomban meg is jelent. Móric vallomásaiban, amelyeket 1882. május 20-ának éjjelén és május 21-én a csendbiztos házában megjelent bíróság előtt, továbbá folytatólagosan május 22-én a tiszaezlári községházán, május 23-án, május 26-án és május 27-én a nyíregyházi törvényszék előtt tett, határozottan és körülményesen a következő főbb dolgokat beszélt el.

Előadja, hogy 1882. április 1-jén, amikor több más községbeli zsidó és idegen sakter is időzött Tiszaeszláron, az isteni tisztelet végeztével, délelőtt 11 óra tájban a zsidóság kijövén a zsinagógából, ő be akarta zárni annak ajtaját, Schwarz Salamon tiszaezlári sakter, Buxbaum Ábrahám ibrányi tanító, Braun Lipót udvardi sakter, valamint Wollner Hermann a koldus zsidó, akik nyugtalan tanácskozásba voltak elmélyedve, a zsinagóga előtt megállapodva, arra

szólították föl, hogy hagyja nyitva a zsinagóga ajtaját, mert még imádkozni akarnak. Ő tehát anélkül, hogy a zsinagógát bezárta volna, bement szüleinek lakására.

Kis idő múlva atyja, Scharf József, aki az ablakon kinézett, kiküldte, hogy hívja be azt a magyar leányt, Solymossy Esztert, aki éppen Ófalu felől jön, hogy az vegye le az asztalról a rajta maradt szombati gyertyatartókat, amelyeken törvényük szerint ma nem szabad nekik maguknak onnan eltávolítani. Móric atyjának e meghagyására elébe ment az általa jól ismert Eszternek s behívta lakásukba. Eszter e kis szolgálat megtételére be is lépett, levette a gyertyatartókat az asztalról és székre állva a szekrény tetejére rakta, s azután néhány pillanatig társalgott Scharf József feleségével.

Eközben bejött Wollner Hermann, aki Schwarz Salamonnal és ennek két társával a zsinagógában visszamaradt és aki a zsinagóga előpitvarából kifelé nézett akkor, midőn Móric Esztert lakásukra behívta. Wollner, az idegen koldus zsidó azt mondta Eszternek, menjen be vele a zsinagógába, onnan valamit kihozni. Eszter némi vonakodás után bement, Wollner kezén fogva bevezette.

Móric kis idő múlva kimenvén az udvarra, a zsinagógából jövő jajveszékelést és három vagy négy segélykiáltást hallott. E kiáltásra kíváncsian odaszaladt a zsinagóga előpitvarának ajtajához, de azt zárva találta; azért annak mélyedésében meghúzódva benézett a kulcslyukon s ekkor látta, hogy Eszter, akinek szája már be volt tömve, a földön fekszik egy ingben, hogy őt Buxbaum Ábrahám és Braun Lipót a földre leterítve s kinyújtóztatva tartják; látta, hogy Schwarz Samu, tisztaeszlári sakter egy nagyobb késsel nyakát elmetszette; látta továbbá, hogy Buxbaum Ábrahám, Braun Lipót és Wollner Hermann a leány testét fölemelték és hogy ekkor Schwarz Salamon egymás után két vörös cserépedényt tartott alája, amelyben a leány kiömlő vérért felfogta és azután ezekből egy nagyobb edénybe átöntötte. Mikor a leány már nem mozdult, nyakát egy ronggyal bekötötték és ismét felöltöztették, mire a zsinagóga belsejéből az előpitvarba jöttek: Lusztig Sámuel tisztaeszlári kereskedő, Braun Ábrahám tisztaeszlári napszámos, Weiszstein Lázár, tisztaeszlári bérlő és Junger Adolf, tisztaeszlári földbirtokos, akik a hullát körülállották.

Móric ezek láttára megrémülve bement szülei lakására, ott a történeteket szüleinek elbeszélte: mire anyja azt mondotta, hogy hallgasson s megtiltotta, hogy erről senkinek se szóljon. Körülbelül egy óra elteltével Wollner Hermann bejött a lakásukra és felszólította őt, hogy most már zárja be a zsinagóga ajtaját. Erre bement a zsinagóga előpitvarába, ahol azonban már sem a leány holttestét nem találta, sem vérnyomokat nem látott. Minden el volt már tüntetve. A kulcsot a pitvar ablakában találván, a zsinagóga ajtaját bezárta és ugyanakkor látta, hogy Schwarz Salamon, Buxbaum Ábrahám, Braun Lipót, Lusztig Sámuel, Braun Ábrahám, Weiszstein Lázár és Junger Adolf hazafelé távoztak.

Megjegyzendő, hogy Móricot tanítója - aki zsidó létére nehezen hazudott javára - igazmondónak jellemzi, aki képzelő tehetséggel nem bír, mesét mondani képtelen.

Scharf Móricnak terhelő előadását támogatta özv. Lengyel Istvánné, aki azt vallotta, hogy 1882. április 1-jén kora délután, 12 óra elmúltával, a háza tőszomszédságában levő zsinagóga irányából háromszori kiáltást hallott: továbbá özv. Fekete Jánosné ama vallomása, hogy 1882. április 1-jén délelőtt a zsidó templom felől sírást hallott, valamint Adamovics Józsefnek és Pap Józsefnek vallomása, hogy ugyanaz napon déli 12 óra felé a zsinagóga mellett haladván el, onnan megmagyarázhatatlan sírást hallottak s látták, hogy a zsinagóga ajtaja előtt két oldalt egy-egy zsidó állott az út felé nézegetve.

De támogatják Móric vallomásának erejét azon jelenségek is, hogy ama éjjel a zsinagógában szokatlan gyülekezést tartottak, csoportosultak s fel-alá kóboroltak a zsidók az utcákon, a

zsinagóga körül s Groszberg Leó házánál, aki kezeit tördelve jajgatott: "Istenem, mit cselekedtünk", majd ásó, kapa után kiáltoztak.

A vádlott zsidók, miként azt más hasonló eseteknél is rendszeren tapasztaltuk, tagadták ugyan, mivel azonban nem voltak képesek igazolni, hogy a terhükre rótt bűncselekmény ideje alatt a zsinagógában nem voltak, a vizsgálat terhelő adatai alapján a vád jogos alapon nyugvónak találtatott, amiért is Taub Emmanuel móhellel (körülmételő) együtt, mint akiről kiderült, hogy ugyanazon időben szintén a zsinagógában kellett lennie, Solymossy Eszter meggyilkolása s illetőleg a gyilkosságban való részesség miatt vád alá helyezték.

Schwarz Salamon, aki Móric vallomása szerint Eszter nyakát átmetszette, a törvényszéki elnök előtt ezeket vallotta: Eszter ama napon elmenvén a zsinagóga mellett, kigúnyolta őt, amiért csapást mért a leány fejére, aki erre holtan összerogyott. Estig elrejtette, aztán a Tiszába dobta a holttestet. A nyilvános végtárgyalás alkalmával Schwarz visszavonta ezt a vallomást.

Noha a bűntény csaknem lesújtóan nyilvánvaló volt is, mégis valahányszor már-már befejezettnek gondolta az ember a vizsgálatot, a zsidók cselszövényeikkel újból összebonyolították s addig elnyújtották a pert, míg csak olyan megoldást nem nyert, amely teljesen megfelelt kívánságuknak. Üzelmeikkel fölforgatták s fenyegetéseikkel meg akarták félemlíteni nemcsak a bíróságot, hanem egész Magyarországot. Egész kötetre rúgna mindannak leírása, amit a vádlottak megmentése érdekében cselszövényeikkel, pénzükkel, hamis tanúkkal és sajtójukkal elkövettek. Itt néhány pontba összefoglalva csak a főbbeket említjük.

1. Már az első vizsgálóbíró, Bóth Menyhért a vádlottakra súlyosan terhelő tényeket állapított meg. Bóth azonban pénzzavarokkal küzdött, nyakig adós volt. Fő hitelezői zsidók voltak és ezek alkudoztak vele s szorították, hogy a zsidók javára működjék. Mivel hirtelen kifizette adósságait s a vesztegetés kiderült, fegyelmi vizsgálatot kellett ellene indítani: ő azonban nem várta meg ennek kimenetelét, hanem öngyilkossá lett.
2. Utódját, a jellemszilárd Bary József vizsgálóbírót nem tudták a zsidók megvesztegetni s azért mindenképpen azon voltak, hogy gyanúsítsák, rágalmazzák. Bary azonban megingathatatlanul becsületesen s pártatlan igazságossággal tovább teljesítette kötelességét, habár munkáját a perben szereplő ügyészek is megnehezítették. Ez utóbbiak közül az első agyonlőtte magát, mert ama gyanú terhelte, hogy a zsidók megvesztegették; a másik kettő ellen fegyelmi vizsgálatot kellett indítani, mert tanúkat fogadtak föl Bary vizsgálóbíró ellen. Barcza rendőrbiztos Szeiffert Ede főügyészi helyettes titkos megbízatásából utazgatott, mindenütt kémkedve Bary ellen, anyagot gyűjtögetve a terheld tanúk ellen és a vádlottakat mentő tanúkat keresgélve.
3. Mint közbíró nem a rendes nyíregyházi ügyész szerepelt, hanem Szeiffert Ede, egy erdélyi szász, akit a főügyész erre külön megbízott. Szeiffert pedig teljes erővel nekifeküdt a vádlottak tisztázásának, kényszerítve őket, vallják be, hogy beismeréseik kínzás által lettek kicsikarva, amit azonban nem lehetett kimutatni. Szeiffert tehát ahelyett, hogy ügyészi hivatalából kifolyólag megindokolta volna a vádat és a vádlottak ellen járt volna el, valóságos védőbeszédet mondott. Igazolni, mentetni iparkodott a vádlottakat és vádat emelt ezeknek állítólagos üldözői, nevezetesen Bary(!) vizsgálóbíró ellen. Még a törvényszéket is élesen megrótt. A királyi főügyészi helyettes magatartása és eljárása nemcsak megdöbbentést keltett, hanem olyan

botrányos volt, hogy interpelláció tárgyát képezte a képviselőházban, sőt a nyíregyházi törvényszék tizenkét keresztény ügyvéde memorandumot intézett az igazságügyi miniszterhez, dr. Pauler Tivadarhoz, amelyben a többi között azt mondja, hogy "a közvádoló álarca alatt egy védő szerepel, aki azon van, hogy összezavarja és elnyomja az igazságot" és követelik e származásos embernek eltávolítását. Mindez azonban mit sem használt az egész elzsidósodott sajtó által támogatott hűtlen tisztviselővel szemben.

4. A zsidók szennylapokban, névtelen levelekben és nyomtatványokban meghurcolták a vizsgálóbírókat, törvényszéki elnököket; tisztességes múltú és feddhetetlen jellemű egyéneket s megrágalmaztak mindenkit, aki csak bűnpalástolásokra nem volt megnyerhető. Különösen jellemző rájuk nézve az is, hogy midőn Bary vizsgálóbíró ravasz fogásukat ignorálta, meginterpelláltatták az igazságügyi minisztert, hogy miért nem indíttat a megtámadott bírói reputáció érdekében sajtópert a vizsgálóbíróval.

5. A vádlottak ügyének védelmére a zsidók fölfogadtak ötöt az ország legfurfangosabb ügyvédei közül. Ezek az ügyvédek hihetetlen arroganciával léptek föl és a panaszok és tiltakozások egész árját zúdították a nyíregyházi törvényszék becsületes elnökére, Kornis Ferencre. Minden tanúról, aki kedvezőtlenül vallott a vádlottakra nézve, kijelentették e védők, hogy be van tanítva, sőt nem ártallottak egy "tanúkat betanító bandáról" is beszélni. Ez a szinte mesés vakmerőség könnyen megérthető, ha szem előtt tartjuk a zsidóság óriási elhatalmasodását hazánkban és hogy Tisza Kálmán miniszterelnök különös buzgalommal fogta a zsidók pártját, sőt a per folyamán többrendbeli túlkapást engedett meg magának az igazságügyi miniszter reszortjába.

6. A meggyilkolt Solymossy Eszter anyját a zsidók egyrészt úton-útfélen büntetlenül szidalmazták, másrészt elhalmozták mindenféle megvesztegető ajánlatokkal; de az anyai szívet nem sikerült megvásárolniuk. Így például Lichtmann József (Jaszli úr) arra akarta őt rávenni, hogy egy leányt fogadjon el Eszter helyett, amiért azonnal 1000 forintot felvehetne a zsidóktól. Ezen vesztegető kísérletért Lichtmann a bíróságtól kérdőre vonatván, mindent tagadott, annyit azonban mégis beismer, hogy "nem 1000, hanem csak 300 forintról beszélt Solymossynénak, amelyet azért kapna, ha sikerülne Esztert előkeríteni". Ez épp olyan ravasz, mint lelketlen szándékból egyúttal a bűntudat is kikandikál: a szülőt leánya keresésére ösztönözni akkor, midőn minden jel és bizonyíték is arra vall, hogy a leány nincs már az élők között.

7. Scharf Móricról, aki őszintén, öntudatosan és határozottan vallott be mindent, amit látott és szívósan ragaszkodott igaz vallomásához, azt a hírt terjesztették, hogy őriült volt; és megkísérlettek vele érintkezni a börtönbe csempészett zsidó iratú papírok útján. - Móric magatartása, a fiúnak atyja iránt való fellépése mindenesetre elszomorító jellegű, mert hiába: az apa csak apa marad bármilyen körülmények között. De azért a fiú mégsem nyilvánítható őriültnek. Amikor oly határozottan vall egy épelméjű fiú az apa ellen, ott azt kell következtetni, hogy olyasminek, olyan rémtettnak kellett történnie, ami az apát is megutáltatta a fiúval. Különben figyelemre méltó körülmény, hogy Bary vizsgálóbíró egy ízben meg akarván győződni, nem hazudott-e mégis ez a fiú, Nyíregyházán maga elé rendelte s azt mondta neki: "Móric, nem mondtál igazat; Eszter él, itt van a másik szobában". Mire Móric azt válaszolta: "De hiszen kérem alássan, akinek egyszer a nyakát elvágják, az többé fel nem támad s nem lehet itt".

8. Megpróbálták a vizsgálóbírótól a periratokat ellopni, betörés útján behatolván a vizsgálóbíró házába.

9. A védelem javára alattomos módon kicserélték a zsinagóga ajtajának zárát, illetőleg megváltoztatták a kulcslyukat, hogy így bebizonyíthassák, hogy Móric kívülről semmit sem láthatott.

10. Cinikus vakmerőséggel a bűnperben való bíraskodást illetékes fóruma, a nyíregyházi királyi törvényszék kezéből ki akarták ragadni, mint amelynek megvesztegethetetlen pártatlanságán terveik és céljaik kudarcot vallottak és egy ínyük szerinti törvényszéket akartak delegáltatni. Midőn pedig az igazságügyi miniszter önérzetes válaszával törekvéseiket visszaverte, szennylapjaikkal megtámadták magát az igazságügyi minisztert, kétségbe vonva igazságérzetét, jogtudományát, a minisztériumában működő erők képzettségét, tisztességét s antiszemitizmust fogva reá.

11. Kitűztek 5000 forint jutalomdíjat Solymossy Eszter megtalálására és az élő és holt ál-Solymossy Eszternek egész seregét vonultatták föl, amely csalás a bűn elpalástolása s a törvényszék félrevezetése céljából történt.

Majd a szomszédos Nagyfaluban, majd a Somogy megyei Bogláron, utóbb a szatmármegyei N.-Tarnán, Kassán, Máramarosban s másutt híresztelték, hogy Eszter ott van és él. Persze mindez hazugságnak, merő ámításnak bizonyult.

A holt ál-Solymossy Esztereknél minden törekvésük odairányult, hogy egy minden seb nélküli hullát előteremtsenek, amelyet elismertetve Eszter hullájának, elhitessék, hogy a kis leány öngyilkossá lett... Eszter, az egészséges, életvidám, ártatlan s romlatlan leányka öngyilkos! E hullacsempészetek folytán keletkezett újabb és újabb vizsgálatokkal olyan zűrzavart és bonyodalmat csináltak, amelyben a megzavart és megtévedt tisztánlátás megfeneklett.

A főkísérlet egy nyilvános házból való személynek hullájával történt, amelyet a máramarosi kórházból elloptak s Tiszaeszlárral átellenben a Tiszába dobtak, ahonnan aztán másnap, június 18-án Tiszadada alatt a Csonkafüzesben "merő véletlenből" kihalásztak. A vízbedobás előtt pedig e hullát felöltöztették Eszter ruhába (ami szintén azt bizonyítja, hogy azok a zsidók kezei között voltak), sőt bal karjára kötötték még a bevásárlásnál használt s kék festéket tartalmazó kendőt is, mintha bizony Solymossy Eszter, ha csakugyan öngyilkossági szándékból a Tisza hullámai közé vetette volna magát, képes lett volna önmagának a festékes kendőt két vagy több görccsel erősen bal karjára kötni.

A zsidók ezzel is felsültek, mert az álhulla annyira különbözött Esztertől, hogy sem Eszter anyja, sem nővére, sem fivére, sem legközelebbi rokonai és ismerősei nem ismertek rá a holttestben Eszterre, pedig egytől-egyig külön vezették a megsejmléléshez, nehogy összebeszélés történjék. Eszter még csak 14 éves, fejletlen, parasztmunkák között nevelt és ártatlan leány volt, míg ellenben a talált hulla, eltekintve attól, hogy Eszternél jóval magasabb volt, teljesen kifejlett, 18-24 év közötti s éppen nem "ártatlan" nőé volt. A kezek és lábak úriasan kicsinyek, a körmök gondosan ápoltak voltak, a lábujjakon tyúkszemeket lehetett látni, amely körülmény mindenkor cipőviselésről tanúskodik; márpedig Solymossy Eszter a tiszzaeszlári parasztleányok szokása szerint mezítláb járt. Továbbá az álhullán a derék vállfűző (Mieder) viselésről tanúskodott, ami a parasztnőknél nincsen szokásban. Igen fontos továbbá azon körülmény, hogy az álhullán sem külerőszak nyomai, sem vízbefúlás jelei nem voltak konstatálhatók s hogy az legfeljebb 6-8 nap előtt halhatott meg s csak pár nap óta lehetett a vízben. Solymossy Eszter pedig azelőtt három hónappal tűnt el, amely idő óta a festék is megsemmisült, ő maga pedig még inkább a felismerhetetlenségig feloszlásba ment volna.

Így hangzott a két orvos és a sebészek véleménye, akik a holttestet felboncolták. Nyilvánvaló tehát, hogy itt a törvényszék félrevezetése céljából hullacsempészet történt, amit két vádlott zsidó tényleg be is ismert, a végtárgyaláson azonban visszavonták ezt a vallomásukat.

A zsidók otromba fogásukkal arra számítottak, hogy egy Eszter ruhájába bújtatott hulla látására az anya szemei el fognak káprázni, kitörő fájdalommal zokogva-sírva reá borul a hullára s

abban saját leányát elismervén s megsiratván, ki merné akkor kétségbe vonni, hogy az nem Solymossy Eszter hullája volt? Ez a várt, de be nem következett jelenet a védelemhez a rabulisztikai érvek egész kincsesbányája lett volna. A legrikítóbb világításba helyezi ezt a szívtelen játékot azon körülmény, hogy özv. Solymossynét előzőleg egy zsidó asszony meg akarta vesztegetni, azzal állítván be hozzá: "Solymossynécska, de sok pénzt kapna maga, ha leánya megkerülne". Úgy látszik, a szegény asszonyt elő akarták készíteni arra, hogy a küldendő álhullában a csengő pénz csábító hatása alatt ismerje föl saját leányát. Ámde Solymossyné, ha szegény is, de becsületes, jellemes keresztény nő volt...

Akik Móric leleplezése után még kételkedtek a zsidók bűnösségében, azokat a tiszadadai álhulla csempészete határozottan meggyőzte afelől.

Meg kell még említenünk, hogy ezt a csempészetet megelőzőleg Tiszadob alatt találtak a halászok egy fejetlen női hullát, amelyet azonban egy tiszadobi zsidó megvesztegetése folytán elrejtettek. A halászok kihallgatása eredményre nem vezetett, a hulla nem volt többé megtalálható s a vizsgálat meghíúsulása folytán máig is rejtély e fejetlen hulla története. Általános azonban a vélemény, hogy ez volt a szegény Eszter hullája, amelyet a zsidók lefejeztek, hogy ne legyenek láthatók a nyakán ejtett bemetszések.

A zsidók a vádlottak érdekében elkövetett mindezen üzelmeikkel annyi időhöz jutottak, hogy a per csak 14 hónapra (435 napra) az áldozat eltűnése után, vagyis 1883. június hó közepén nyílt meg.

A tárgyalás tartama alatt (1883. június-augusztus 3-ig) rendkívüli aranyforgalom volt Nyíregyházán. Hat hét alatt a posta csak néhány német város küldeménye gyanánt 152 000 frankot fizetett ki ... Franciaországból 55 000 frank érkezett... Végül három kiküldött magával hozta az "Alliance Israélite Universelle" tartalékösszegét, amelynek nagyságáról fogalmat szerezhetünk, ha tekintetbe vesszük, hogy e kiküldötteknek csak egyike, nevezetesen az, aki Frankfurtból jött, egy 250 000 frankról szóló hitellel volt ellátva ...

"Íme - írta Fromm az "Univers"-ben - hát ebből fizették ki az egész Magyarország valamennyi Booth Menyhértjének minden adósságát."

Ez fejteti meg azt is, miért tudtak a zsidók annyi mentő tanút találni s hogy miért lehetett csak 13 hónapi "vizsgálat" után megkezdeni a tárgyalást. Nem egy tanú beismerte, hogy a zsidó aranyak miatt tanúskodott úgy, ahogyan tanúskodott s hogy utóbb felébredvén bennük a lelkiismeret, alig várják, hogy visszavonják szavukat. Két hamis tanú öngyilkossá lett még a végtárgyalás befejezése előtt...

Rotschild fenyegetőzött, hogy megvonja a hitelt Magyarországtól, ha nem fölmentéssel végződik az ügy; s Tisza Kálmán miniszterelnök e célból titkos utazásokat tett Nyíregyházára. A végtárgyalás, amely 1883. június hó közepén kezdődött, körülbelül hét hétig tartott.

Augusztus 3-án lett kihirdetve az ítélet, amely - miként azt a zsidóság üzelmei után sejteni lehetett - a vád alá helyezettek teljes fölmentése volt, nevezetesen: Schwarz Salamon sakter, Buxbaum Ábrahám tanító és Braun Lipót sakter, úgyszintén Wollner Hermann koldus a gyilkosság vádja alól; Scharf József egyházfi, Junger Adolf földbirtokos, Braun Ábrahám napszámos, Lusztig Sámuel kereskedő, Weiszstein László bérlő, Taub Emmanuel móhel a gyilkosságban való részesség büntettének vádja alól; Vogel Amsel tutajos, Szmilovics Jankel napszámos, Herschko Dávid tutajos, Grosz Márton bérlő és Klein Ignác napszámos a bűnpártolás vétségének vádja alól mentettek föl.

A törvényszék fölmentő ítéletének létrehozása körül "hallatlan érdemeket" szereztek: Eötvös Károly, Friedmann Bernát, Funták Sándor és Haiman védők. Nem egy elfogult filozsemita is megfejthetetlennek találta az ügyész eljárását e perben és a törvényszék fölmentő ítéletét,

amikor a tények kérlelhetetlen logikája szinte kiabálva követelte volna a vádlottak elítélését. Minthogy a magyar közvélemény az előzmények után szilárdul meg volt győződve, hogy Solymossy Eszter vérgyilkosságnak esett áldozatul, azért a vádlottak felmentése ország szerte nagyfokú elkeseredést szült s az ítélet kihirdetését követő napokban Budapesten s különösen Sopron, Pozsony s Zala megye több városában zavargások voltak és a fölmentettek kénytelenek voltak elhagyni az országot. Scharf Móric, a koronatanú, akit augusztus 7-én visszaadtak atyjának, sem maradhatott Tiszaezláron; nemsokára Amszterdamba került, ahol gyémántköszörüléssel foglalkozott 1899 tavaszán bekövetkezett haláláig.

Följegyzésre méltó, hogy a hitsorsosainak pártfogásáról s azok iránt tanúsított áldozatkészségéről nevezetes londoni híres zsidó bankár és angol főnemes, Montefiore Mózes (1885), akit már a damaszkuszi pernél volt alkalmunk megismerni, a tiszaezlári per alkalmával (amelynek "lefolytatására" nagy összegeket áldozott) a magyarországi zsidósághoz (vagy zsidó sakterekhoz) egy felhívást, illetőleg kiáltványt intézett, amelyben inti s figyelmezteti őket, hogy haladjanak a korral és ne zárkózzanak el a modernebb nézetek elől. Ki lehetett olvasni a sorok közül, hogy damnálni akarta a vére vonatkozó szerencsétlen balhiedelmet. (231 Lásd A. v. 0. " Zur Frage des jüdischen Ritualmordes " című értekezését a " Historisch-polilische Blatter für das katholische Deutschland", 1900. évf. I. köt. 821. old. jegyzet.)

A végső szót a tiszaezlári ügyben az osztrák parlamentben mondták ki 1899. november 10-én. Schneider képviselő az egyik ülésen szót kérvén a polnai vérgyilkosság tárgyában, szemlét tartott a legutóbbi idők vérgyilkosságai fölött s ez alkalommal a tiszaezlári esetre vonatkozólag a következőket mondta el:

"Ma, midőn az az ember már meghalt, mi sem akadályoz többé, hogy elmondjam önöknek, miképpen magyarázta meg ő a fölmentést. Ugyanis Andrassy grófot - ő az, akiről szólni akarok - (Id. Andrassy Gyula gróf tudvalevőleg 1890-ben halt meg Voloscában.) megkérdezte valaki ez ügyben, ezt a kérdést intézvén hozzá:

"- Hiszi ön, hogy az rituális gyilkosság volt?

- Természetesen - felelte Andrassy -, nincs benne semmi kétség; ez bebizonyított tény, nincs egyáltalán mit vitatkozni erre vonatkozólag.

- De hát akkor miért mentették fel őket?

- Oh - szólt Andrassy - hát azért, mivel az elítélést követő napon a nép bizonyára agyonütött volna 20 000 zsidót, azután pedig, ki ad nekünk pénzt, ha nincsenek kéznél a zsidaink?

... Íme - folytatta Schneider -, íme a tiszaezlári fölmentő ítélet magyarázata. Kiáltások balról:

"Kinek mondotta ezt Andrassy?" - Lichtenstein herceg fölemelkedve:

- Nekem mondta! (Óriási hatás. Hosszú mozgás.) (Alb. MONNIOT "Le crime rituel chez les Juifs", Paris, 1914. 276-277. oldal.). Valóban, azok számára, akik nyitott szemmel nézik a dolgokat s tudnak gondolkozni, nincs jellemzőbb s tanulságosabb per, mint éppen a tiszaezlári.

És mégis szinte látjuk a fölmentő ítélet kihirdetésén triumfáló ellentábor vigyorgását, halljuk cinikus szavait: Az ártatlanság bírói úton nyert megállapítást... No igen, a bíróság elegendő terhelő bizonyítékok hiányában természetesen nem tehetett mást, minthogy a vádlottakat fölmenti. De hogy miért nem juthatott a bíróság elegendő terhelő bizonyítékok birtokába, arra feleljenek a triumfálók!...

Huber Lipót

A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából

Huber Lipót (Zombor, 1861. október 23. – Kalocsa, 1946. március 7.) katolikus pap, teológus.

Család, tanulmányok

Huber Antal iparos és Blazsevátz Magdolna gyermekeként született. 1872 és 1880 között elvégezte a gimnáziumot Zomborban. 1880 és 1885 között teológiát hallgatott Kalocsán és a bécsi Pázmáneumban. 1885. július 18-án szentelték fel, Bécsben.

Egyházi működés

1885 augusztusától 1887-ig káplán Bácsszentivánon, Militicsen és Szondon. 1887. szeptember 14-étől érseki iktató és levéltáros Kalocsán. 1888. április 14. és 1917. június 30. között a kalocsai Nagyszeminárium Ó- és Újszövetségtanára és tanulmányi felügyelője. 1890-1896 közt a kalocsai tanítóképző némettanára, 1907-től 1912-ig az intézmény igazgatója.

1898-tól főszentszéki ülnök, a Budapesti Filológia Társaság tagja. Ellátogatott a Szentföldre. 1900-ban beutazta Olaszországot. 1901-ben a Szent István Társulat (a későbbi Szent István Akadémia) tudományos és irodalmi osztályának tagja lett. 1903-tól zsinati vizsgáló, az érseki középiskolák hittanárait vizsgáló bizottság tagja. 1917 és 1924 közt kalocsai plébános, 1921-ben Szent Gergelyről nev. c. apát.

1927-ben a nagyszeminárium igazgatója, a papnevelő intézet prodirektora, az idős és beteg papok intézetének felügyelője lett, 1928-ban pápai prelátus. 1931-től az Egyházművészeti Bizottság elnöke, főegyházmegyei cenzor, a főegyházmegyei takarékpénztár alelnöke. 1941-től provicarius, a nagyszeminárium prodirektora, kánonjogi teológus.

Zsidóság

Munkássága a késői zsidóság és a rabbinikus irodalom története terén úttörő jelentőségű. Főbb művei: A Talmud; Jahve, Adonaj, Jézus; Legrégibb profán tanúbizonyságaink Krisztusról; Zsidóság és kereszténység. Főleg a bibliai korszak utáni zsidóság, a rabbinizmus történetével, vallási, vallásjogi, kultúrtörténeti kérdéseivel foglalkozott.

Káptalani tisztségei

1916. július 3.: tb.

1917. május 1.: ifj. mester.

1921. június 30.: id. mester.

1924. május 1.: székesegyházi főesperes

1931. június 8. (eskü): olvasó.

Munkái

Cikkei megjelentek a Kalocsai Néplapban (1887-1912.), Hittudományi Folyóiratban (1890-1908.), M. Sionban (1900.), M. Szemlében (1900.), M. Államban (1896.), Egyenlőségben (1898.), Kath. Szemlében (1899., 1902., 1903.), Hazánkban (1900.), Bácskában (1901-1903.), Congreg. Értesítőben (1902.), Egyet. Krit. Lapokban (1903.), Egyh. Közl. (1913-1915.)

szócikkeket írt a Pallas és a Révai Lexikonba. művei:

Synchronistikus táblázatok az ó- és új-szövetségi kinyilatkoztatás történetéhez. (2 rész, Budapest, 1892.)

A Talmud, különös tekintettel az Új-Szövetségre. (Budapest, 1897.)

Az Úr Jézus szülőföldjén. Zarándokutam Palesztínába 1898-ban. (Budapest, 1900.)

Festrede ... bei Gelegenheit d. vierzigj. Jubiläumsfeier der Kalocsaer armen Schulschwester D. N. D. Tartotta Mayer Béla. (ford., Kalocsa, 1900.)

Fabiola. Wiesemann után 11 képben dramatizálta K. Cromer. (ford., Kalocsa, 1902.)

Jézus Krisztus születésének esztendeje és a ker. időszámítás. (Kalocsa, 1903.)

A napkeleti bölcsek. (Budapest, 1908.)

Jahvé-Adonáj Jézus. (Kalocsa, 1930.)

Zsidóság és kereszténység a múltban és a jelenben. (2 kötet, Kalocsa, 1932, 1936.)

Biblikus olvasmányok. Újszövetségi irodalomtörténet, kortörténet, Palestina földrajza. (Kalocsa, 1943.) Bibl.: EphK 1896-1914. (Hellebrandt)

Petrik: Magyar Könyvészet 1901-1910. 482. - Révai X. 342., XX. 399.

Krücken-Parlagi. I. Wien-Leipzig, 1918. - Erödi Schöpflin II. Bp., 1930.

Magy. Társ. Lexikon - Magy. könyvkereskedők évkönyve. 1932.

Magy. Könyvészet 1937. - Új idők Lexikon XIII.

Katolikus Lexikon II. 333. - Szt. István Akad. Ért. 1946. 29. - Gulyás XIV. 674.

Hivatkozások

A Talmud (2 kötetes):

http://www.betiltva.com/files/huber_a_talmud1.php

http://betiltva.com/files/huber_a_talmud2.php